

**Міністерство освіти і науки України
Маріупольський державний університет
Кафедра педагогіки та освіти**

**ОСВІТНІЙ МЕНЕДЖМЕНТ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

Випуск 8

Маріуполь – 2020

ББК 74.04к2
УДК 371.014.5(477)(06)

Освітній менеджмент: теорія і практика : зб. наук. праць / за заг. ред. Л.В. Задорожної-Княгницької. Маріуполь: МДУ, 2020. 148 с.

Члени редколегії:

Задорожна-Княгницька Л.В., докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри педагогіки та освіти Маріупольський державний університет

Воєвутко Н.Ю., кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки та освіти Маріупольський державний університет

Мойсеєнко Р. М., кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки та освіти Маріупольський державний університет

Нетребя М. М., кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри педагогіки та освіти Маріупольський державний університет

Тимофєєва І.Б. кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки та освіти Маріупольський державний університет

Рецензенти:

Голюк О.А. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського.

Зайцева О.М. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, Глухівський національний університет імені Олександра Довженка.

Рекомендовано до друку вченою радою факультету іноземних мов
Маріупольського державного університету
(протокол № 3 від 22 жовтня 2020 року)

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ У СВІТЛІ СУЧАСНИХ СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми. Розвиток вищої освіти і професійної підготовки на сучасному етапі розглядається через призму новітніх світових тенденцій, що супроводжувалося переглядом освітніх стратегічних пріоритетів і ціннісних уявлень, методологічних і методичних засад, уточненням функцій.

Кінець XX – початок XXI століття характеризується появою нових підходів до розвитку вищої освіти та ідей, завдяки яким можливе розв’язання сучасних освітніх і економічних проблем. Серед них ідеї багатоваріантності моделей закладів освіти; пріоритетності професійної підготовки, розвитку професійних навичок; справедливості у взаємодії глобальної економіки і ринку праці; міжнародного і соціального партнерства у сфері вищої освіти. Суттєво актуалізується сьогодні проблема розробки програм професійної підготовки майбутніх фахівців, що відповідають міжнародним стандартам.

Вітчизняні науковці акцентують увагу на специфіці культурно-етичного аспекту вищої освіти, що має прояв у проблематиці збереження духовної сутності освіти в умовах її масовості, без якої навчання впродовж життя (life long learning) не стане запорукою прогресивного розвитку суспільства; зверненні до духовної сутності людини, її автентичних цінностей; обстоюванні ідеї суспільної справедливості та ствердженні пануючих у суспільстві цінностей як універсальних регуляторів суспільної поведінки; пріоритеті розвитку «людського в людині»; мультикультуралізмі; реабілітації в межах ринку освітніх послуг ідеї стандарту як чинника збереження та впорядкування різнопланових освітніх технологій та підходів, проектування освітніх норм як людиноцентричної стандартизації. У зазначеному контексті йдеться про формування нової ціннісної свідомості фахівця як глобальної етики нової історичної епохи [11, с. 308].

На ціннісно-етичних аспектах реформування освіти наголошує І. Кузнецова. Дослідниця зазначає: «Пріоритетами розвитку культури мають стати стандарти демократичного суспільства, відповідно до яких реформування культурної галузі потребує розвитку етично-демократичної моделі організації культурної комунікації» [12, с. 13]. Така модель формується не лише на базі виключно власне суспільних цінностей, – вона все чіткіше набуває рис світового освітнього досвіду.

Слушною є думка В. Огнев’юка, який розкриваючи основні причини кризи сучасної вітчизняної освіти, з-поміж інших (невідповідність між швидкими змінами суспільної свідомості, зміною цінностей та пріоритетів суспільного розвитку; інертність професійної свідомості педагогів, орієнтованих на традиційні ціннісні установки; висока інертність традиційної системи педагогічної освіти) називає тривалу за часом ізоляцію педагогічної спільноти від кращих зразків світового педагогічного досвіду [13]. Отже

ключовою позицією вдосконалення професійної підготовки фахівців з вищою освітою у цілому й керівників закладів загальної середньої освіти зокрема є широкий доступ до багатоманітності освітніх, наукових і культурних надбань інших країн.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розвиток вищої освіти необхідно розглядати в контексті тенденцій розвитку світових освітніх систем. Проблеми й тенденції функціонування та розвитку освіти розглядалися провідними дослідниками, зокрема, І. Вакарчуком, Л. Ващенко, І. Гавришом, В. Євдокимовим, О. Коваленко, В. Кременем, О. Локшиною, В. Луговим, Т. Лукіною, О. Ляшенко, В. Мадзігоном, С. Ніколаєнко, О. Овчаруком, В. Олійником, П. Полянським та ін. Сучасними науковцями (Т. Кристопчук, Н. Мачинська, С. Сисоєва, І. Соколова) визначено загальні (характерні для більшості країн), особливі (характерні для окремих країн) та специфічні (характерні виключно для однієї країни) тенденції розвитку вищої освіти.

Мета статті – на основі аналізу праць вітчизняних науковців висвітлити основні тенденції розвитку вищої освіти як теоретичної основи професійної підготовки менеджерів освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загальними чинниками, що зумовлюють вимоги до професійної підготовки фахівця з вищою освітою у світовому освітньому просторі кінця XX – початку XXI століття є: глобалізація, інтеграція, диверсифікація структури професійної підготовки, ступенів і кваліфікацій.

Специфіка функціонування освітньої системи в умовах глобалізації найбільш яскраво виявляється у парадигмальних зрушеннях, зміні ціннісних орієнтацій суб'єктів освіти, в інтеграції освіти в ринкові відносини, посиленні конкуренції між закладами освіти, уніфікації освітніх практик та інтеграції освіти з науково-практичною діяльністю й одночасно, – у стандартизації, економічній інтеграції й крос-культурному впливі.

Глобалізація вищої освіти являє собою об'єктивний процес, що виявляється через універсалізацію освітнього планування, що здійснюється за рахунок ринкового попиту на фахівця певного типу. Серед найбільш затребуваних якостей фахівців: професійна мобільність і самостійність; готовність приймати швидкі й нестандартні рішення; вміння реагувати на неочікуванні ситуації; здатність швидко адаптуватися до нових соціально-економічних умов; високий рівень концентрації, розподілу і стійкості уваги; готовність змінювати плани, способи розв'язання завдань під впливом зовнішніх чинників; комунікативні якості й соціально-професійна відповідальність; здатність приймати і впроваджувати нове на практиці [4].

Глобалізаційні процеси обумовлюють інтернаціоналізацію та транснаціоналізацію вищої освіти, що реалізуються через напрями:

- залучення на навчання іноземних студентів як один із шляхів забезпечення трудового потенціалу країни та підвищення конкурентоспроможності вищої освіти [1, с. 75];

- організація зарубіжних філіалів, які можуть здійснювати освітню діяльність на умовах франчайзингу (закордонний заклад вищої освіти видає

місцевому університету дозвіл на використання навчальних програм та видачу своїх дипломів), програм – «близнюків» (в обох університетах здобувачі вищої освіти одних і тих же курсів займаються за однаковими підручниками і складають однакові екзамени, при цьому викладають їм, як правило, місцеві викладачі), взаємного визнання програм тощо [14];

- «експорт освітніх послуг», під яким розуміють комплекс організаційних заходів суб'єктів національної системи освіти по реалізації на комерційній основі освітньої послуги споживачу як на території країни, так і за її межами з метою задоволення потреб іноземного споживача – замовника послуги [5, с. 28];

- підвищення міжнародної репутації та конкурентоспроможності університетів, в яких виокремлюють здатність закладу вищої освіти забезпечити належну якість підготовки фахівців відповідного напрямку і спеціальності; здатність студентів певного університету опанувати необхідні професійні знання та вміння; здатність роботодавців реально оцінити підготовленість випускників закладів вищої освіти до відповідної професійної діяльності [2, с. 224];

- реалізація програм дистанційної освіти, що дає можливість забезпечувати передачу і засвоєння знань, сприяти формуванню умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, які відбуваються при опосередкованій взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [17, с. 30].

Забезпечення якості вищої освіти – тенденція, яка є адекватною реакцією освітньої громадськості на виклики глобалізації освіти, та яка пов'язана зі збільшення кількості студентів і навчальних закладів впродовж останніх років, появи нових навчальних технологій, зростанням автономії університетів та їх відкритості для локальних громад й суспільства в цілому, проблемами з фінансування вищої освіти та його належним використанням для забезпечення суспільних потреб [18].

Основою для побудови університетських систем якості є Стандарти та рекомендації Європейського простору вищої освіти, в яких підкреслено необхідність запровадження нової культури забезпечення якості, власної відповідальності усіх учасників освітнього процесу за кінцеві результати. Важливим інструментом забезпечення якості є міжнародна співпраця, оскільки вона спрямовує університети на дотримання демонстрацію усім партнерам високих стандартів [15].

У контексті професійної підготовки менеджерів освіти вплив глобалізаційних процесів ще більш відчутний. Він пов'язаний зі зміною місії керівника закладу освіти, набуттям нею нового змісту, що відображається через забезпечення належного функціонування закладу освіти в умовах його автономії та самостійності, розростання ринку освітніх послуг; збільшення спектру навчально-організаційних заходів, направлених як на задоволення різносторонніх освітніх інтересів, так і на розвиток здібностей вчитися; через відповідальність за постійне оновлення і коректування шкільних освітніх

програм; пошук додаткових ресурсів для освіти дітей з відхиленнями в розвитку, дітей-інвалідів тощо. Затребуваність фахівців, спроможних ефективно вирішувати ці завдання, обумовлює пошук шляхів їх якісної підготовки та вмотивує заклади вищої освіти до розробки й упровадження поліваріантних освітніх програм. Одночасно глобалізація розгортається в напряму формування єдиного «освітнього простору», що ґрунтується на інтеграції національних освітніх систем та інтернаціоналізації вищої освіти [18].

Останнім часом дослідники трансформаційних процесів у галузі освіти (І. Гавриленко, О. Сکیدін, М. Лукашевич, Н. Тарапатова) наголошують на загальноосвітній тенденції трансформації організаційної моделі університетів від моделі класичного університету, тобто культурної інституції (її іноді називають колегіальною моделлю або моделлю дослідницького університету), до університету як організації, що надає освітянські послуги (яку також визначають як управлінську або навіть підприємницьку модель). Н. Тарапатова пов'язує такий перехід із сучасними соціальними трансформаціями, серед яких кількісно-якісні зміни студентської когорти, загальне зростання попиту на вищу освіту, урізноманітнення освітніх вимог до університету з боку майбутніх вступників, посилення ринкового впливу на сферу освіти [16, с. 3]. Дослідниця також наголошує на такій сучасній соціально-економічній тенденції як інструменталізація освіти, тобто перетворення її на товар. Виникнення цієї тенденції вона пов'язує із трансформацією статусно-рольових позицій студентів в університетській організації у напрямку збільшення їх впливу у зв'язку із комерціалізацією сфери освіти.

Зростання ролі університетів у зміцненні демократичних суспільств і посиленні суспільної єдності, розвиток культури академічної автономії й творчості закладів вищої освіти як запоруки стійкого саморозвитку. Зазначимо, що успішність економіки у сучасній глобальній економіці залежить від її здатності постійно виробляти інновації – у виробництві, сфері послуг, освіті, управлінні, маркетингу і т.д. Уряд країни, яка вирішила стати лідером у своєму регіоні або на світових ринках у певному сегменті, перш за все вкладає кошти у розвиток освіти, досліджень та прикладних розробок для підвищення додаткової вартості продукції та послуг, а також в інфраструктуру для підвищення рівня «доступності» території для інвесторів, компаній та висококваліфікованих спеціалістів [18].

Сьогодні на університет покладено виконання основних функцій щодо підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних на міжнародному ринку праці фахівців для наукових і освітніх установ держави, сприяння інтеграції в світовий економічний простір як рівноправного партнера, у тому числі на ринку надання освітніх послуг. Виконання університетом ролі провідного наукового центру вимагає встановлення чітких орієнтирів його розвитку і визначення пріоритетних напрямів модернізації. Дуже часто університет розглядають як «університет-підприємство». При цьому акцентується увага на наданні закладам освіти широких повноважень в обранні стратегії свого розвитку – фінансової, освітньої, міжнародного співробітництва

тощо. Університет може пропонувати ринку: освітній продукт – навчальні програми, підручники та навчальні посібники; технології освітнього процесу; результати досліджень і розробок, що можуть бути впроваджені і застосовані у виробництві; певні форми та методики організації навчального процесу і навіть управління (системи освітнього менеджменту, методики стимулювання праці в освіті тощо). Університет зацікавлений і в одержанні доходу, і в зміцненні свого іміджу як наукового та освітнього центру [3].

З метою забезпечення єдиного простору вищої освіти та гармонізації освітніх структур країнами Європейського Союзу проведено низку заходів законодавчо-нормативного, інституціонального та організаційно-фінансового спрямування, серед яких найбільш вагомим виступає прийняття Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (2005 р.) та Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя (2008 р.), розробка Проекту «Розбудова освітніх структур у Європі» (2006 р.).

«Всеосяжна рамка кваліфікацій для Європейського простору вищої освіти» (The Overarching Framework for Qualifications in the European Higher Education Area – QF-EHEA) являє собою еталонний опис кваліфікацій. Його основою є дублінська модель універсальних описів результатів навчання (Dublin Descriptor) за такими критеріями: знання та розуміння, застосування знань та розуміння, формулювання суджень, комунікативні навички, здатність до самостійного навчання. У Проекті Тьюнінг «Розбудова освітніх структур у Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, 2006), визначено перелік ключових освітніх компетентностей, формування яких здійснюється в межах професійної освіти. Відповідно до проекту, вони поділені на предметні (фахові) та загальні. Загальні компетентності – це знання, розуміння, навички та здатності, які мають універсальний характер (інструментальні, міжособистісні, системні). Предметні (фахові) компетентності є ключовими для здобуття будь-якого ступеня і безпосередньо пов'язані зі спеціальними знаннями предметної галузі.

Вироблений Радою Європи підхід до опису характеристик кваліфікацій став основою для розробки ключових компетентностей та висунув низку нових вимог до реформування вітчизняної вищої освіти, зокрема – формування нової етики і норм поведінки та діяльності в інформаційно-глобальному світі. Цей процес не є однорідним, оскільки передбачає інтеграцію світових тенденцій та національних особливостей, що обумовлює полімодальне спрямування змісту й форм вищої освіти.

Іншим чинником розвитку вищої освіти є диверсифікація, що являє собою багатовимірне та складне соціально-педагогічне явище, що поєднує в собі: процес структурної перебудови, розвитку і трансформації типів закладів вищої освіти; зміну інституційних структур, рівнів навчання, різнобічного розвитку освітніх програм, характеру і змісту освітніх послуг; вирішення суперечностей між проголошеною свободою особистості у виборі освітньої траєкторії та реальними умовами для задоволення освітніх потреб; засоби подолання надлишкової централізації [6].

Зазначений чинник відіграє особливу роль у формуванні мети і профілів освітніх програм на другому (магістерському) ступені вищої освіти. Саме другий ступінь вищої освіти робить європейську вищу освіту більш привабливою, прозорою і конкурентоздатною в світі, а також дозволяє Європі в цілому і кожній країні окремо розробляти й реалізовувати власні імпортно-експортні стратегії в боротьбі за інтелект, імідж, ресурси. На другому рівні вищої освіти можливо найбільшою мірою досягти єдності академічних і ринкових характеристик вищої освіти, класичних цінностей та динамічних змін. Нарешті, магістерський ступінь дозволяє здійснити відтворення високоінтелектуальних науково-дослідницьких кадрів та еліту професіоналів із високою міждисциплінарною культурою [6, с. 23].

Диверсифікація програм магістерської підготовки зумовлюється ще й тим, що саме на рівні магістра найбільшою мірою виявляються всі сутнісні характеристики вищої освіти в їх єдності: викладання, дослідження і працевлаштування, що обумовлює різноманітність магістерських програм.

Структура вищої освіти є надзвичайно різноманітною, однак домінують унітарна та бінарна системи. В унітарних системах вищої освіти (Італія, Іспанія, Австралія, Фінляндія, Швеція та ряд ін. країн) професійна підготовка фахівців здійснюється в одному основному типі закладу вищої освіти – університеті, що охоплює всі типи навчальних програм, які надають можливість отримати дипломи різних рівнів, дипломні та післядипломні знання. Бінарна система вищої освіти (Бельгія, Велика Британія, Греція, Данія, Ірландія, Німеччина, Норвегія, Франція, Швейцарія та ряд ін. країн) складається з двох різних типів закладів:

- класична університетська освіта, що поєднує вищу освіту і дослідницьку роботу (тип А);
- професійно-орієнтована вища освіта з прикладними дослідженнями або без них (тип Б) [9];

Диверсифікації характерна й для програм професійної підготовки менеджерів освіти. У світовій практиці вищої освіти успішно реалізується програми професійної підготовки менеджерів освіти, що мають різні назви й різне змістове наповнення: «Освітній менеджмент» (Educational Management), «Освітнє керівництво та покращення школи» (Educational Leadership and School Improvement), «Освітнє керівництво та розвиток школи» (Educational Leadership and School Development), «Освітнє адміністрування» (Educational Administration), «Освітнє адміністрування та освітній менеджмент» (Educational Administration and Leadership Educational Management), «Освітня політика та менеджмент» (Educational Policy and Management), «Менеджмент та керівництво в освіті» (Management and Leadership in Education), «Шкільне керівництво» (School Leadership), «Менеджмент шкільного бізнесу» (School Business Management), «Шкільне лідерство» (School Leadership), «Професійна спеціалізація в галузі шкільного управління та керівництва» («Professional Specialization Certificate in School Management and Leadership») тощо [9].

О. Дубасенюк у межах реформ у сфері вищої освіти, що відбуваються на Заході, виділяє наведені нижче тенденції.

1. Спеціалізація, спрямована на формування навичок самостійного пошуку перспективних напрямів методології досліджень і відповідних розробок. Її сенс полягає в тому, що в структуру освітнього має закладатися процес вироблення навичок пошукової, конструкторської, винахідницької діяльності. Як свідчить аналіз досвіду зарубіжних країн, у промислово орієнтованих дослідженнях і розробках, в яких беруть участь майбутні фахівці, досягнуті значні результати, зафіксовані у відповідних документах. Це проголошується як найважливіша складова національного багатства.

2. Відхід від явно біологізованого тлумачення здібностей і віднесення на цій основі багатьох дітей в категорію «нездібних». Все частіше в офіційних і неофіційних програмних документах простежується думка про можливість всіх здобувачів освіти, незалежно від їхнього природного потенціалу і соціального положення, успішно навчатися за умови кваліфікованого викладання; про оптимістичний погляд на можливості здобувачів засвоювати навіть «важкі» предмети. Такий підхід має визначальний вплив на вирішення головного питання: конструювання базового змісту освіти, що є обов'язковим для всіх і відповідає вимогам сучасної цивілізації. Чітко простежується тенденція розширення (до 35%) обсягу навчального часу, що відводиться на «ядро» загальної освіти, включаючи математику, природничо-наукові дисципліни, основи інформатики. Особлива увага приділяється математичній, природничо-науковій і технологічній освіті.

3. Перебудова освітнього процесу спрямована на те, щоб засвоєння знань мало творчий характер і заклало б базу для науково-дослідної і конструкторсько-проектної діяльності. Традиційна лінія на професійну спеціалізацію кадрів багато в чому втрачає свою актуальність, оскільки технологічні структури розвиваються так стрімко і стрибкоподібно, що потенціал наукової інформації, накопиченої фахівцем в ході навчання, вичерпується, тільки вводиться у використання.

Як стверджує О. Дубасенюк, ні безперервна освіта, ні індивідуальна робота над собою, ні перепідготовка не компенсують цей розрив, якщо істотно не зміниться освітня система у бік універсалізації фахівця, фундаментальної підготовки із загальнотеоретичних і гуманітарних дисциплін. Істотним компонентом науково-технічної освіти має стати освоєння стратегій технологічного переозброєння виробництва, спрямованих на оволодіння майбутніми кадрами теоретичними програмами здійснення стратегічних змін у процесі психологічної адаптації до них і створення таких умов, за яких вони самі будуть націлені на постійне оновлення виробництва. З іншого боку, потребують посилення теоретичні дослідження у сфері педагогіки, що передбачає аналіз, оцінку, систематизацію емпіричного й узагальненого матеріалу з позицій певної концептуальної парадигми [7].

4. Посилення диференціації та індивідуалізації освітнього процесу шляхом розвитку варіативних освітніх програм, орієнтованих на різні категорії студентів, а також розробка індивідуалізованих програм і визначення темпів навчання стосовно персональних особливостей і здібностей кожного студента. Також передбачається суттєве розширення диференціації та індивідуалізації

навчання на основі створення нових поколінь навчальних програм з максимально конкретизованим рівнем навчальних успіхів, на який повинен вийти кожен студент і досягнення якого об'єктивно перевіряється викладачем за допомогою компактних методик.

5. Активний пошук нової методичної системи, яка орієнтована не тільки на інтелект особистості, але й на емоційну та підсвідому сферу особистості, спрямовану на те, щоб студент з пасивного об'єкту перетворювався на суб'єкт освітнього процесу. Силами соціологів, психологів і педагогів організовується і розвивається «гайден» – служба для цілеспрямованого і всебічного вивчення особистості, її навчальної та професійної орієнтації, персонального консультування.

6. Упровадження принципів безперервної освіти, створення нових типів навчальних закладів для неформальної освіти: народні будинки, громадські мережі саморегульованої освіти, інформаційно-навчальні центри, суспільні зали, центри освіти жінок. Відбувається реалізація принципів безперервної системи освіти – системи базових ідей, які необхідно впроваджувати у процесі конструювання системи освітніх установ, супроводжуючих людину в різні періоди її життя. До таких належать:

а) поступальність у формуванні і збагаченні творчого потенціалу особистості;

б) вертикальна і горизонтальна цілісність позитивного освітнього процесу;

в) інтеграція навчальної і практичної діяльності;

г) урахування особливостей структури і змісту освітніх потреб людини на різних стадіях її життєвого циклу;

д) змістова спадкоємність висхідних ступенів освітніх щаблів;

е) єдність професійної, загальної і гуманітарної освіти;

ж) самоосвіта в періоди між стадіями організованої навчальної діяльності;

з) інтеграція формальної, неформальної та інформальної складових безперервного освітнього процесу.

7. Істотно трансформується зміст вищої освіти, що передбачає: посилення соціальної і гуманітарної складових освіти, що може бути реалізовано через збільшення відносного обсягу предметів соціально-гуманітарного циклу [7].

Інноваційні технології проектування змісту вищої освіти в західних країнах спрямовані на: виключення з навчальних програм матеріалу, який має тільки історичне значення або має виключно описовий характер і може вивчатися факультативно; модернізацію навчальних дисциплін на основі сформованості їх логічного й образного мислення, що полегшує студентам розуміння і використання набутих знань у вирішенні актуальних проблем у сфері техніки і технології; інтеграцію знань, що набуваються у ході вивчення суміжних дисциплін і створюють передумову для проблемно-модульного вивчення ряду дисциплін, орієнтованих на цей процес.

Отже, розуміння основних тенденцій розвитку вищої освіти, механізмів їх реалізації дає можливість глибокого аналізу освітніх процесів. Врахування основних тенденцій розвитку європейської вищої школи сприятиме

запровадженню в національній освіті компетентнісного підходу, відходу від предметоцентризму, забезпеченню зрозумілості і порівнюваності результатів навчання, набутих компетентностей і кваліфікацій, ступенів для всіх зацікавлених сторін і в такий спосіб створення основи для європейської і світової інтеграції [17].

Висновки. Отже, пріоритетними напрямками української вищої школи повинні стати підвищення відповідальності за створення власних внутрішніх систем забезпечення якості освітніх програм і кваліфікацій та їх реалізації, що додасть їй національної і міжнародної репутації [10, с. 4], сприяння запровадження в освітню теорію і практику сучасних понять, концепцій, принципів і підходів, тобто модернізація як наукової рефлексії, так і практики реалізації вищої освіти в цілому, створення умов для активізації, стимулювання і заохочення природного процесу піднесення інституційної спроможності й самостійності закладів вищої освіти.

Література

1. Аналітичний звіт «Рейтинг вищих навчальних закладів України «КОМПАС–2012» . К.: «Систем Кепітал Менеджмент», 2012. 115 с. URL: http://www.scm.com.ua./m/documents/2012_compas_report.
2. Босак О.В. Фактори конкурентоспроможності вищих навчальних закладів в системі формування економіки знань. *Регіональна економіка*. 2008. №4. С. 223–227.
3. Вхідження національної системи вищої освіти в Європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: моніторинг. дослід.: аналіт. звіт / Міжнарод.благод.Фонд «Міжнарод. Фонд досліджень. освіт. політики», кер. авт. кол. Т.В.Фініков. К.: Таксон, 2012. 54 с.
4. Гаязов А. Индивидуальные траектории образования личности. URL: www.raop.ru/content/otdeleniepsihologii-i-fiziol (дата звернення: 08.06.2020).
5. Гайрапетян В. Л. Регулювання євроінтеграційних процесів у сфері освітніх послуг: дис... канд. екон. наук: 08.05.01. Донецький національний ун-т. Донецьк, 2006. 176 с.
6. Дем'яненко Н. М. Інноваційні трансформації освітнього простору педагогічного університету. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка*. 2015. Вип. 130. С. 20–25.
7. Дубасенюк О. А. Розвиток вищої освіти: тенденції та перспективи. Людиноцентризм як основа гуманітарної політики України: освіта, політика, економіка, культура: матер. Всеукр. конф. К.: ІОД НАПН України. 2011. С. 135–142.
8. Жигір В. І. Аналіз досвіду підготовки компетентного менеджера освіти у зарубіжних дослідженнях. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія : педагогіка* / гол. ред. Г. Терещук. Тернопіль, 2011. № 3. С. 390–397.
9. Задорожна-Княгницька Л. В. Теорія і методика деонтологічної підготовки менеджерів освіти в університетах: дис. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.04. Глухів. нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. Маріуполь, 2018. 621 арк.
10. Кремень В.Г. Проблема визначення та освоєння сучасного змісту освіти:

- передмова. *Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації* / Авт.: В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. 120 с.
11. Крижко В. В., Мамаєва І. О. Аксіологічний потенціал державного управління освітою: навч. посіб. Київ, 2005. 203 с.
12. Кузнєцова І. В. Аксіологічні та праксеологічні засади становлення особистості як суб'єкта культурно-освітньої діяльності : автореф. дис. ... канд. філософ. наук : 09.00.10. Київ, 2008. 20 с.
13. Огнев'юк В. Освіта в системі цінностей сталого людського досвіду : монографія. Київ, 2003. 448 с.
14. Сагинова О.В. Интернационализация – применительно к сфере высшего образования: <http://www.lib.kture.kharkov.ua/ua/elexh28/4.php>.
15. Семінар для Національної команди експертів з реформування вищої освіти «Впровадження забезпечення якості у вищих навчальних закладів у країнах-партнерах програми Темпус», Університет м. Загреб, Хорватія, 11-13 червня 2014. URL: <http://www.tempus.org.ua/uk/national-team-here/1180-materiali-seminaru-z-pitan-zabezpechenna-jakosti>
16. Сусловська Т. Є. Організаційно-економічні форми інтернаціоналізації університетської діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук: спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини»; ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». К., 2011. 22 с. URL: <http://www.kneu.edu.ua/userfiles/diser.../Suslovska.doc>.
17. Товканець Г.В. Економічна освіта у вищій школі Чехії і Словаччини у XX столітті: монографія / за ред. Н.Г. Ничкало. К.: Кондор, 2013. 506 с.
18. Товканець Г. В. Тенденції розвитку європейської вищої освіти на початку ХХІ століття. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія : Педагогіка та психологія*. 2015. Вип. 1. С. 28-33.

УДК 378:01

Задорожна-Княгницька Л.В.,
Мельник Я.А.

ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: БАЗОВІ ПОНЯТТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Постановка проблеми. Актуальність проблеми підготовки педагога закладу дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності визначена соціально-економічними умовами життя, екологічною, соціально-гігієнічною ситуацією, нівелюванням морально-етичних норм та ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

Зазначені вище чинники негативно впливають на фізичне і психологічне здоров'я дітей, сприяють тенденції погіршення фізичного розвитку. Діти не бачать дієвого прикладу культури здоров'я. Виховання та навчання як цілеспрямований педагогічний процес часто перебуває у суперечності з